

“Christus heeft een schort nodig voor wat Hij doet”

Hoe zijn eucharistie en diaconie verwant in het denken van paus Franciscus en in het theologische denken over het diaconaat? *Tertio* legt de vraag voor aan Enzo Petrolino, voorzitter van de Italiaanse diakens en auteur van *Le diaconat dans la pensée du pape François*. “Niet de diakens spreekt, maar Christus die in hem leeft.”

“De kerk wordt tijdens de eucharistie opgebouwd, door het paasmysterie”, begint Enzo Petrolino. “Als we dat geloven, dan begrijpen we volgens paus Franciscus hoe de diakens – in zijn dienst aan het altaar en voor de armen – het concrete en onmisbare verbindingspunt wordt tussen de liturgische dienst en het concrete leven in elke gemeenschap.”

Iets anders dan menslievendheid

“De eucharistie bestaat uit twee ‘communitafels’ die de diakens niet kan scheiden: die van de liturgie en die van het leven”, vervolgt Petrolino, die zelf permanent diaken is. “Voor de paus is diaconie iets anders dan menslievendheid of algemene solidariteit. Dat wordt voor Franciscus duidelijk door de authentieke dienstbaarheid van een diaken, maar ook door de wijze woorden waarmee hij troost. Zo is wat de diakens doet tijdens de eucharistie – het evangelie verkondigen en de zorg voor de beker – niet alleen de bron en het eindpunt voor zijn diaconaat, maar ook het voorbeeld dat zijn manier van leven moet inspireren. Daarom maken diakens hun specifieke zending waar als ze in hun leven die liturgische dienstbaarheid verbinden met daadwerkelijk engagement”, vindt Petrolino. “Als ze de eucharistie met dienstbaarheid tegenover de meest kwetsbaren verbinden, getuigen ze voor iedereen dat Christus’ dienstbaarheid een schort nodig heeft. De armen zijn – met de eucharistie – Gods levensadem. Al wat de diakens doet, verwijst naar het altaar, omdat daar de bron en het hoogtepunt van het kerkelijke leven ligt.”

Brugfiguur

De concrete rol van de diakens als brugfiguur tussen liturgie en diaconie wordt volgens Petrolino evenwel verschillend gepercipieerd. “Voor sommigen is de diakens verbonden met het ambt van de priester in de dienst van het altaar en de sacramenten. Voor anderen gaat het veeleer om een relatie die een reeks thema’s opent.” Die laatste vaststelling doet niets af aan het belang om de diakens tijdens de liturgie erbij te hebben. “Natuurlijk maakt het liturgische voor de diakens integraal deel uit van zijn ambt”, merkt Petrolino op, “zelfs al zijn er nog verschillende niveaus waarop we zijn rol in het hart van de geloofsgemeenschap kunnen begrijpen. We weten dat de liturgie de plaats is waar de identiteit van de kerkgemeenschap wordt geopenbaard. Daarom is de liturgische dienst van de diakens theologisch en pastoraal van aard: het gaat over het evenwicht dat de taken van de diakens karakteriseert en over het beeld waarmee het gewijde ambt zichzelf presenteert.”

Nabijheid

“Na het Tweede Vaticaans Concilie ontwikkelde het ambt van de diakens zich in de richting van die verschillende gevoeligheden, misschien nog vooral in de jongste jaren”, vervolgt Petrolino. “Natuurlijk is het beeld van de diakens aan het altaar dat wat de meeste mensen zien, terwijl andere evenzeer essentiële aspecten van zijn ambt minder zichtbaar zijn. Ik denk daarbij aan de nabijheid bij de armen en gemarginaliseerden of de missionaire dimensie.”

“Voor de paus is diaconie iets anders dan menslievendheid of algemene solidariteit”, weet Enzo Petrolino. © rr

Het *Directorium voor de dienst en het leven van permanent diakens* bevestigt dat de diakens het wijdingssacrament ontvangt om als gewijde bedienaar de geloofsgemeenschap te dienen. Hij ondersteunt “intrinsiek, fundamenteel en onmiskenbaar” de andere gewijde ambten. “Het is dan ook belangrijk de gemeenschap te helpen begrijpen dat het ambt in zijn geheel een sacramentele werkelijkheid is, die de gelovigen eraan herinnert dat Christus’ naastenliefde in de liturgie aanwezig is”, stelt de diakens. “Zoals Ignatius van Antiochië het stelt, moet je de dienst van de diakens in de liturgie zien als een ‘dienst naar het model van Jezus Christus’”, stipt Petrolino aan. “Het is dan ook belangrijk de aanwezigheid van de diakens tijdens de liturgie te zien als een opportuniteit om de intermediair te worden door wie Jezus Christus zichzelf aanwezig kan stellen bij zijn volk.”

Ontdoen

“Op die wijze worden diakens geroepen zichzelf leeg te maken aan het altaar”, zegt Petrolino. “Als de diakens erbij is, dient hij zichzelf te zien als de dienaar van de liturgie, nooit als het hoofd, en dat in alle nederigheid. Als hij het evangelie verkondigt, moet hij zich ontdoen van de kennis van de eigen woorden zodat hij zich alleen kan vullen met Gods wijsheid. Hij verlaagt zichzelf zodat het Woord van

God wortel kan schieten in hem. Zo kan wie naar de diakens luistert, niet hemzelf horen, maar Christus die in hem leeft. Zijn acclamatie van het Woord van God moet authentiek en waarachtig klinken”, concretiseert Petrolino. “Wanneer hij de voorbeden formuleert of de mensen tot gebed uitnodigt, moeten de gelovigen in hem iemand kunnen herkennen die dat vertrouwen waard is en bij wie ze al hun noden kunnen brengen: voor de armen een vriend, voor de ‘wezen’ een vader en voor wie alleen, angstig of in verwarring is, een steun naar het model van Jezus Christus. Iedereen moet zo een vertrouwen kunnen hebben in zijn inzicht en zijn mildheid dat ze zijn wijze raad spontaan verwelkomen.”

Mysterie

“Wie het kostbare bloed van de Verlosser uit zijn handen ontvangt, ontvangt de kelk van iemand die de betekenis van dat offer kent: dat hij wordt vergoten voor het volk van God en zich engageert tot heilig leven. Kortom, de kerk vraagt de diakens zichzelf leeg te maken om steeds meer te gehoorzamen aan God en deel te hebben aan Zijn dood en verrijzenis: met zijn wijze van leven en bidden, met zijn manier van doen en met wie hij wordt. Dat mysterie van de diakens aan het altaar is tegelijk het mysterie van de kerk zelf.” III

“Al wat de diakens doet, verwijst naar het altaar.”

Enzo Petrolino, *Le diaconat dans la pensée du pape François*, Éditions des Béatitudes, Nouan-le-Fuzelier, 266 blz.